

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Szörni Imre*
Cím: *A magyar földben talált őskori kincsek külföldre vándorolnak*
Forrás: *Pesti Hírlap*

Bm

1924. 8. 31.

Osztályozás

Tárgy

708

Hely

Idő

"1924"

Személy

A magyar földben talált őskori kincsek külföldre vándorolnak.

Miért szüntette meg az ásásokat a Nemzeti Múzeum régiségtára? – Egy idegen állam kér engedelmet a kormánytól őskori tárgyak felkutatására. – Az aranyzarvas és a bodrogkereszturi kettős sír. – A Régiségtár öt évi munkája.

Azok a prehisztorikus leletek, amelyeket az elmúlt évek ásatai vetettek felszínre, fokozott mértékben irányították rá a tudományos körök figyelmét a földalatti Magyarországnak évezredek óta porladó kincseire: a messzi múlt kódében elvesző korok véres harcainak drámai bizonyítékaira, a honfoglalás előtti idők, a bronz-, a réz- és a La Tène-korszak csodálatos „kulturájára”. Sajnos, a tudományos köröknek ez az érdeklődése tulajdonképpen csak egészen elméleti jelentőségű, mert a történelemelőtti Magyarország történelmi és nyers anyagi szempontokból egyaránt felmérhetetlen értékű kincseinek feltárására éppen azok nem gondolnak komolyan, akiknek kötelességük volna, hogy a magyar földben parlagon heverő óriási értékeket megmentsék és konzerválják a nemzeti vagyon számára.

A Magyar Nemzeti Múzeum régiségtára, amelynek a háború alatt csaknem teljesen be kellett szüntetnie kutatásait, 1920-ban újból hozzálátott a munkához, de már az első ásómetszések után kiderült, hogy nem rendelkezik azokkal az anyagi eszközökkel, amelyek egy komoly, eredményesnek ígérkező ásatási terv keresztülviteléhez szükségesek. Az anyagi eszközök hiányát nem sikerült pótolni a cserkészek igénybevételével sem, mert a dunapentelei ásások költségvetése szerint a cserkészcsapatoknak a földmunkálatoknál való alkalmazása jelentősen költségesebb, mint a földmunkások foglalkoztatása.

A Régiségtár ásatainak szünetelése természetesen fájdalmas veszteséget jelent az országra. Jendszeres „állami” ásásokat helyett most élelmes üzletemberek által támogatott „kontárkutatások” folynak és mi sem természetesebb, minthogy a magyar földből előkerülő, nem ritkán hatalmas vagyonokat reprezentáló történelmi emlékek részint elkallódnak, részint, ha a kalmárszellelem felismeri bennük az értéket, külföldi mügyűjtők és muzeumok birtokába jutnak. A Régiségtár, miután esztendő óta hasztalanul kopogtat az illetékes tényezőknél azért az összegért, amelyre egy, az egész országra kiterjedő rendszeres ásatási terv keresztülvitelére szüksége volna, nagy magára-

hagyatottságában nemrég maga is külföldi támogatást akart e célból igénybevenni és csak azért mondott le erről a szándékáról, hogy a feltárássra kerülő magyar emlékek túlnyomó része külföldre ne vándoroljon.

Nyolcezer aranykorondt kér a Régiségtár évente a magyar kormánytól ásások céljaira. Mindössze ekkora összegre volna szüksége egy nagy feltárási munka keresztülvitelére és mégis, hasztalan kopogtat érte és hasztalan keresi a társadalom áldozatkészégét is. A Régiségtár barátai egy-egy tetszetős műtárgyért, szoborért, képért, ötvösműért hajlandók áldozni, a földből előkerülő lelettárgyakért azonban, amelyeknek valódi becsét csak a szakember ismeri fel, nem hoznak áldozatot.

A kormány rideg zárkózottsága mellett tehát a társadalom szűkkeblősége is hozzájárult ahhoz, hogy

a magyar múlt és a magyar föld évezredes emlékei közül már eddig is sokkal több jutott külföldi gyűjtők birtokába, mint amennyivel a magyar muzeumok és mügyűjtők rendelkeznek.

Ilyen viszonyok közepette azután már alig csodálkozhatik valaki azon, hogy amint ez a régi, beteg, a halállal küzdő Törökországban is megtörtént annak idején, most — amint értesülünk — nálunk is jelentkezik egy idegen állam és koncessziót kér a kormánytól hazánkban végzendő ásásokra.

Érdekes adatok fekszenek előttünk a Régiségtárnak az elmúlt években folytatott ásatairól. Négy évvel ezelőtt, 1920 május és június havában folytatta a bajóti Jankovich-barlang feltárást. Ezt a munkát azonban, amely nagy eredménnyel kecsegtetett, rövidesen abba kellett hagynia, mert nem rendelkezett megfelelő anyagi erővel ahhoz, hogy a barlangnak mélyebben fekvő részeiből eltávolítsa a földtömegeket.

füz.) (

Néhány hónappal később megkezdte a Régiségtár a zempléni megyei bodrogkereszturi őskori telep kiaknázását. Ennek a telepnek a létezését a véletlen hozta napfényre. Munkások akadtak rá utépítés közben.

Az első lelet, amely itt ásó alá került, közel egy kilogram súlyú bronzkori aranykincs volt, amelyet a Régiségtár megváltott. Az uttest egy kiterjedt bronzkori lakótelepet metszett keresztül és mellette, a Bodrogra hajló szelíd lejtésű dombon egy nagy temetkezési hely terült el. Gróf Széchenyi-Wolkenstein Ernő nagybirtokos nemcsak hogy megengedte a ritka emlékek napfényre kerülésével kecsegtető terület feltárást, hanem anyagilag is támogatta a munkát. Ennek köszönhető, hogy a Régiségtár komolyan nélkülözhetetlen a legjelentősebb eneolitikus telepek egyikének rendszeres kutatásához. Gazdag, új formájú keramikus anyag került innen a Múzeumba. Fém tárgyat keveset találtak, ékszer mindössze egy aranyfüggőt.

A következő évben, 1921-ben a Régiségtár minden rendelkezésére álló anyagi eszközzel hozzálátott a bodrogkereszturi rézkori temető feltáráshoz. Ebben a temetőben, kedvező fekvése miatt, a kőkorszak óta egészen a La Tène-korig minden idő otthagya

nyomait. Leginkább azonban a rézkor embereinek jellegzetes emlékei az uralkodók. A horgosított helyzetben nyugvó halottak mellett seregével hevernek

a sírokban a szebbnél szebb cserépedények. Előkerült a temető környékén egy házalaku urna is, majd kibontakoztak a földből egy bronzöntő műhely maradványai. Megszámlálhatatlan bronzszög hever itt egy halomban. A legbecsesebb leletek közé tartoznak itt a feltárt kettős sírok, amelyek közül egyet sikerült teljesen épen kiemelni és a Muzéumba szállítani.

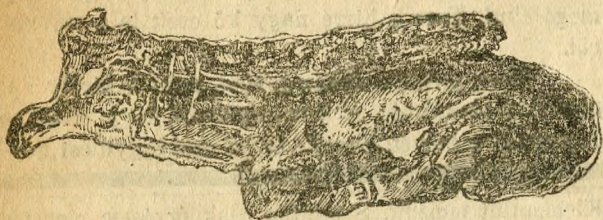
A bodrogkereszturi ásatásokon résztvett Van Giffen hollandi tanár, a groningai muzeum őskori osztályának vezetője is.

Még ebben az évben a sopronmegyei nagyhirű Purgstallra helyezte át a Régiségtár kutatásainak színterét. Itt azonban az ásatásoknak nem volt eredményük, mert a terep fölötti erdő fájának gyökérzete minden cserépedényt szellőrdelt a földben.

Szovát községben is végezt ásatásokat a Régiségtár, a feltárt néovándorlaskorabeli szláv temetőből azonban csak Jurván készült agyagedények kerültek elő. A kétségtelenül szegény és műveletlen nép fémtárgyairól nem lelt a sírokba.

A múlt év február havában Csongrád mellett XI. századbéli sírokat találtak, majd szeptember és október havában tíz évi szünetelés után folytatták a tőszegi ásatásokat.

Október végén már Tápiószentmártonban dolgoznak a Régiségtár tudósai. Az eredményt egyenesen szenzációssá teszi egy csodálatos lelet. Már a végük felé járnak az ásatási munkálatok, amikor váratlanul előkerül a földből egy erős aranytárgy talmu, elektronból vert szarvasalaku ruhadisz. Ez a Krisztus előtti III. századból származó szkita tárgy,

amelyet jóval később a népvándorlás hullámai vetettek nyilván Magyarországra földjére, a legnagyobb ritkaságok közé tartozik, amelyhez hasonlót eddig Európában csak Oroszországban találtak. Blaskovich Aladár, akinek földjén a ritka leletre ráakadtak, az aranyszarvast a Muzeumnak ajándékozta.

Nemrég folytatták az ásásokat a szkíta szavas lelőhelyén, azonban egyetlen olyan tárgy sem bukkant elő a földből, amely a III. századbeli emlékekkel kapcsolatban állt volna. Alig kétséges, hogy a pompás aranyszarvast eredeti tulajdonosának valamelyik késő őse hozta el magával örökség gyanánt a szarmát síkságról. A Régiségtár kutatóinak annyit mindenestre sikerült megállapítani, hogy a tápiószentmártoni halom, amelyet tulajdonosa Attila dombjának nevezett el, már a Hallstadt és a La Tène-korban is települő helyül szolgált.

Májusban Nyírlugason tizenegy óriási obsziánián nucleus kerül a Régiségtár birtokába. Akkora példányok, hogy egész Európában ritkítják párjukat. Juniushban Tiszaszentimrén, a Návay-birtokon felbukkant őskori telepen végeztet a Muzeum próba-ásatást és egy érdekes őskori égetőkemencét tár föl.

Most szünetelnek az ásások és ezért a kormány és a társadalom egyaránt felelősek. A magyar földnél őskori kincsekben gazdagabb terület egész Európában nincs és igazán megfontolást érdemelne, vajjon, csak a materiális szempontok figyelembevételével is, nem volna-e kötelessége a kormánynak, hogy föltárja a földalatti Magyarország dús kincseit?

Győri Imre.